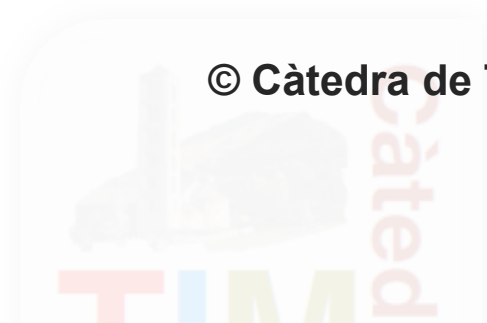

El turisme excursionista a Catalunya: una primera aproximació al turisme de proximitat

El turisme excursionista a Catalunya: una primera aproximació

Document pendent de
correcció lingüística

© Dr. Francisco Garcia Pascual
© Càtedra de Turisme d'Interior i de Muntanya

Lleida, març 2015

Cada cop és més important el turisme de proximitat a Catalunya

El turisme excursionista a Catalunya: una primera aproximació

El turisme és sens dubte una de les activitats econòmiques més importants que es desenvolupen en el territori català. És més, en termes mediàtics, socials i inclús polítics el fenomen turístic esdevé una activitat de notable transcendència, tant pels seus impactes sobre l'economia, l'ocupació i el sistema impositiu, o sobre la cultura i el patrimoni natural o històric; com per al seva potencialitat com a motor de desenvolupament socioeconòmic.

Ara bé, el turisme és una realitat molt complexa, en la que interactua lo global i lo local, on conflueixen dinàmiques de política turística i d'interessos econòmics turístics diverses i, fins i tot, contradictòries. Per això, hem de parlar del turisme com un sistema obert i complex en canvi continu.

En aquest sentit, dins de les activitats turístiques, destaca cada cop més el fenomen de les sortides turístiques d'un dia, en les quals no hi ha pernoctació. És el que s'anomena "excursionisme" i que està assolint valors elevats en el nostre país. Tanmateix, tot i el volum de persones que l'efectuen o dels ingressos que genera, aquest fenomen dins del sistema turística està poc estudiat i no hi ha estadístiques oficials elaborades i publicades de forma regular –aquí qui ha iniciat tota una línia de treball i recerca per valorar-la i quantificar-la ha esta la Diputació de Barcelona, i en termes de comunitats autònomes cal anotar l'esforç que al respecte desenvolupa Andalusia-.

El Flash Informatiu 3 de la *Càtedra de Turisme d'Inferior i de Muntanya* vol, així, ser una primera radiografia del turisme excursionista a Catalunya. Tenint com a instrument clau la realització d'una enquesta sobre aquest tema d'àmbit català, que pretenem que tingui una periodicitat de dos enquestes per any: al gener i a l'agost.

El turisme excursionista a Catalunya: l'enquesta

Per poder dur a terme aquest estudi hem realitzat una enquesta al conjunt de la població catalana, entre finals de gener i principis de febrer de 2015, que ha dut a terme l'empresa especialitzada GESOP, amb una mostra prou àmplia de 1.600 entrevistes.

Els seus resultats són els que ens permeten fer la present interpretació de les dades estadístiques i valorar la importància d'aquesta forma de turisme que no compta amb pernoctació.

L'ÒMNIBUS DE GESOP

FITXA TÈCNICA

Tècnica d'investigació: Entrevista telefònica assistida per ordinador.

Àmbit geogràfic: Catalunya.

Univers: Població de 16 i més anys resident a llars amb telèfon i que porti almenys un any vivint a Catalunya.

Dimensió de la mostra: 1.600 entrevistes.

Tipus de mostreig: Afixació no proporcional a raó de 400 entrevistes a cadascun dels següents àmbits geogràfics: Barcelona ciutat, resta de l'Àrea Metropolitana, resta de la Regió Metropolitana i resta de Catalunya. Mostra estratificada per districte a la ciutat de Barcelona i per dimensió de municipi als altres àmbits. Selecció aleatòria de les llars. Quotes creuades de sexe i edat per a la selecció final de la persona a entrevistar. Per l'obtenció dels resultats, les dades s'han ponderat d'acord al pes real de cadascun dels àmbits territorials.

Error de la mostra: L'error mostral és de $\pm 2,5\%$ per al total d'entrevistes, per a un nivell de confiança del 95,5% i $p=q=0,5$. Per a cadascun dels àmbits territorials l'error mostral és de $\pm 5,0\%$.

Treball de camp: S'ha realitzat entre el 26 de gener i el 3 de febrer de 2015.

GESOP

GESOP, Gabinet d'Estudis Socials i Opinió Pública, S.L.
C/ Lluís 102 5a planta 08005 Barcelona • Tel. 93 300 07 42 • Fax 93 485 49 09 • www.gesop.net • [www.twitter.com/_GESOP](https://twitter.com/_GESOP)

11 idees claus del turisme excursionista a Catalunya

1. L'any 2014 la gran majoria de ciutadans catalans van efectuar com a mínim un viatge turístic d'un dia de durada, fora del seu lloc de residència habitual, i sense pernoctar (dormir). Concretament estem parlant de què **el 65,5% dels catalans asseguren que com a mínim ha fet un moviment turístic de tipus excursionista** -que és com oficialment es defineix al visitant turístic que no pernocta-.
2. La realització de sortides turístiques d'un dia de durada sense dormir fora és una pràctica àmpliament estesa entre la població catalana, predominant entre totes les categories socials, demogràfiques i territorials. **Tot i això, es detecta uns valors més superiors a la mitjana entre la gent compresa entre els 30 i els 59 anys, entre la població catalano-parlant, entre els que tenen nivells d'estudis alts –universitaris-. Cal destacar que viatgen més la gent de fora del nucli metropolità que la de Barcelona ciutat.** D'altra banda, la proporció que s'assoleix a Catalunya és bastant similar a la que es coneix d'altres àmbits territorials de similars característiques. **Un aspecte important és que entre els catalans nascuts a Catalunya la proporció de persones que han efectuat com a mínim un sortida és del 71%, mentre entre els que han nascut a la resta d'Espanya és de “només” el 53% i entre els que han nascut a l'estranger és del 59%.**
3. L'anàlisi de l'evolució recent del fenomen excursionista posaria de manifest, tot i que manquen estudis en profunditat que permetin una interpretació més acurada, **una creixent complexitat en termes d'unes motivacions cada cop més diverses** (a l'habitual viatge cap a la platja a l'estiu o a esquiar a l'hivern o visitar familiars o amics, han aparegut viatges d'un dia atrets per la gastronomia, la cultura i el patrimoni, la natura, els esports d'aventura, les festes i tradicions, el descobrir noves poblacions, per realitzar itineraris històrics, per efectuar compres, per gaudir d'un festival o una activitat musical, entre altres); d'un ús de sistemes de transports diferents al cotxe com el tren o l'autocar; de segments de la població més heterogenis (cada cop hi participa més gent jove d'una banda, i més gent gran d'una altra); de continuar les excursions com el viatge turístic substitutiu per a determinades classes socials que no poden pagar el viatge turístic amb pernoctació, però alhora hi ha més ciutadans de classes mitges i altes que compaginen l'excursió amb els viatges turístics amb pernoctació al país o a l'estranger; de ser un moviment turístic moltes vegades impulsat estant evolucionant-se a un viatge preparat, tot i la seva curta durada, a través de l'accés d'informació directa via internet, per citar-ne alguns dels principals factors de canvi.
4. Quan tinguem les dades de la següent enquesta referida al mes d'agost podrem valorar la temporalitat en el seu conjunt, no obstant veiem que si bé existeixen unes “puntes” de viatges al juliol-agost, a Setmana Santa i al Nadal, **la creixent complexitat de les motivacions detectada implica que durant tot l'any es produeixen sortides excursionistes amb valors elevats indistintament del mes de què es tracti.**

5. Cal ressaltar la notable freqüència excursionista de la població catalana. **En efecte, les dues tercers parts dels catalans realitzen entre 1 i 3 viatges d'un dia al mes, és a dir, entre 12 i 36 viatges anuals.**
6. La **mitjana d'excursions turístiques per persona fou l'any 2014 de 11,7**. És, sens dubte, un valor elevat. És més, el 37% dels catalans tindrien una freqüència viatgera superior a la mitjana. Aquest valor mitjà es reproduïx sense grans alteracions estadístiques en tots els segments de la població, tot i que podem destacar que els homes viatgen més que les dones, i que els ciutadans de fora del nucli metropolità ho fan amb més intensitat que la gent que viu a la ciutat de Barcelona (molt probablement això té tres factors explicatius: a) la major proporció de barcelonins amb segons residències; b) la major proporció de barcelonins que realitzen sortides turístiques amb pernoctació relacionades amb un major nivell de vida relatiu i la disponibilitat de les grans infraestructures de transport; i, c) la creixent atractivitat turística de la pròpia ciutat).
7. Si considerem la proporció de ciutadans que van realitzar com a mínim una excursió turística durant l'any 2014 com un valor estable en el conjunt de l'exercici, i si tenim present que es constata una mitjana de sortides d'11,7 per persona/any, **podem situar el volum total d'excursions realitzades l'any 2014 en 47,9 milions a Catalunya**. Aquest valor està per damunt (un 19% més) de les úniques dades globals conegudes que eren les derivades de l'enquesta FAMILITUR que realitza l'Institut d'Estudis Turístics del govern espanyol.
8. **L'excursionisme és un fenomen turístic que es dissemina pel conjunt del territori català, arribant a pràcticament qualsevol indret del país**. A partir de les respostes a la pregunta de quina és la darrera excursió realitzada l'any 2014 (i tenint present que l'enquesta es va fer al mes de gener de 2015, fet que condiciona una part dels fluxos, donant més pes en principi a les àrees de muntanya i d'interior que a les de litoral), podem començar a aproximar-nos a la territorialització de l'excursionisme. En aquest sentit, tot i que constatem la seva gran disseminació territorial, cal posar de manifest que existeixen espais amb una major capacitat d'atracció. **Així, destaquen la província de Barcelona que concentra el 38% de les excursions realitzades a Catalunya, i la de Girona, amb un 31%**. A una certa distància trobem la província de Tarragona amb un 16% i la de Lleida amb un 7%. **A escala de marques turístiques podem comprovar que sobresortien la Costa Brava que suma el 21% dels excursionistes, seguida dels Pirineus i la Val d'Aran amb un 16%, la Catalunya Central amb un 15% i la Costa Daurada amb un 12%**. És important **destacar que el Barcelonès va rebre l'11,9%** de les sortides d'un dia que es van efectuar al país, la meitat de les quals procedien en localitats fora de la regió metropolitana -comarques de la Barcelona interior, Lleida, Girona i Tarragona-.

Càtedra
TIM

Càtedra
TIM

Càtedra
TIM

Càtedra
TIM

Càtedra
TIM

Càtedra
TIM

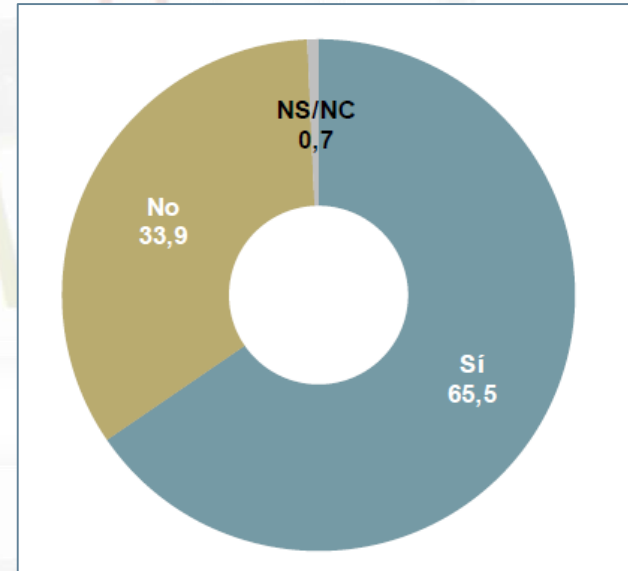
9. La **despesa mitjana per excursionista durant el 2014 va situar-se en 40,9 euros en el conjunt de Catalunya**. La meitat dels excursionistes van gastar menys de 30 euros per cap, mentre que un 29% va superar la mitjana i, inclús, un 4% va gastar més de 100 euros per persona. Els principals ítems de despesa són l'alimentació en restaurants i bars, el pagament de l'entrada a llocs d'interès turístic o l'efectuar compres. Relacionant la despesa per càpita amb el volum estimat d'excursionistes, si aquestes variables fossin estables durant el conjunt de l'any que així sembla, **podríem parlar que l'excursionisme turístic dels catalans a Catalunya va deixar uns ingressos de 1.957 milions d'euros l'any 2014 – valor que equival pràcticament al 10% dels ingressos totals del turisme a Catalunya-**.
10. La **despesa per càpita és relativament més elevada entre els viatgers que són homes que entre les dones; destacant igualment la major despesa de la gent gran (notablement per damunt de la mitjana) que la de la gent jove; com també sobresurt la despesa més elevada que es registra entre les persones que resideixen fora de l'àrea metropolitana que les que habiten el nucli metropolità**. També és més elevada la despesa per càpita entre els que tenen estudis superiors que els que tenen un nivell d'estudis baix –evidentment hi ha una relació entre nivell d'estudis i nivell de renda-
11. L'anàlisi de les motivacions adduïdes per fer les excursions turístiques mostra una gran disparitat i volubilitat, **doncs, una persona pot fer diverses sortides turístiques motivades per diferents factors i/o atractius**. En tot cas, sobresurten la voluntat de conèixer i aprendre, l'atracció de la cultura i la natura, o les ganes de desconnectar –molt probablement l'enquesta que desenvoluparem a l'agost incorporarà un major pes del factor platja-. Podem concloure que realment el motor de l'excursionisme és “la curiositat per trobar noves realitats”.

Gràfics

Proporció de catalans que durant l'any 2014 han fet com a mínim una sortida turística sense dormir fora del seu municipi de residència (%) -és a dir, excursionisme-.

Conjunt de la població catalana (%)

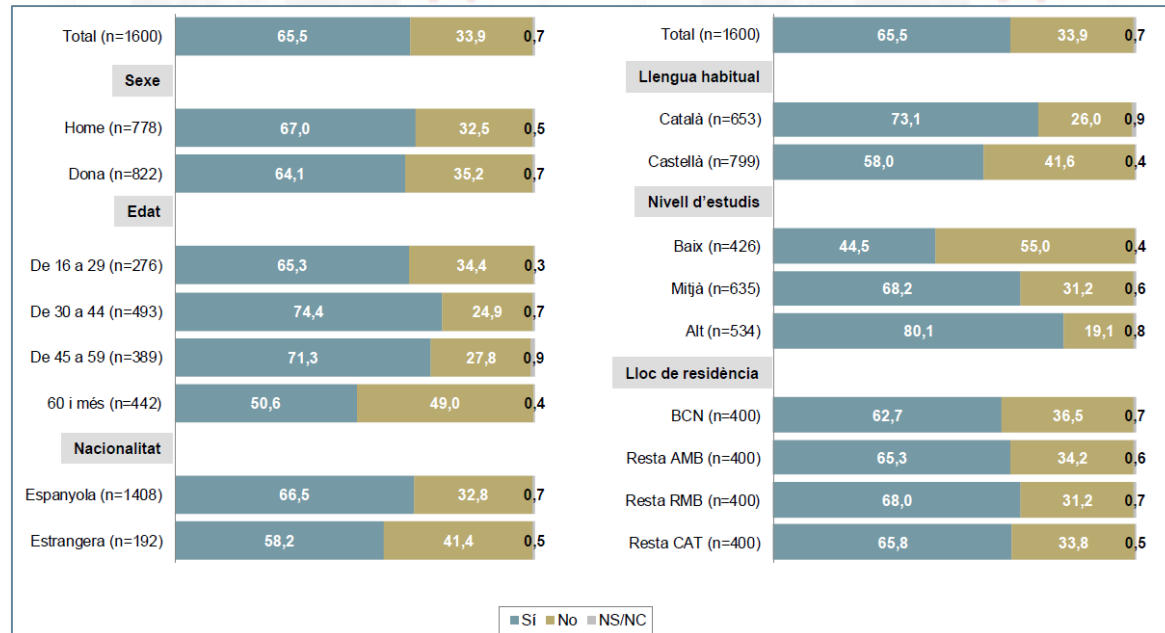

A Catalunya l'any 2014 el 65,5% de la població va realitzar un viatge turístic sense dormir fora del seu municipi de residència

Això suposa un total de 47.908.000 de viatges turístics sense pernoctació, és a dir, d'excursions turístiques

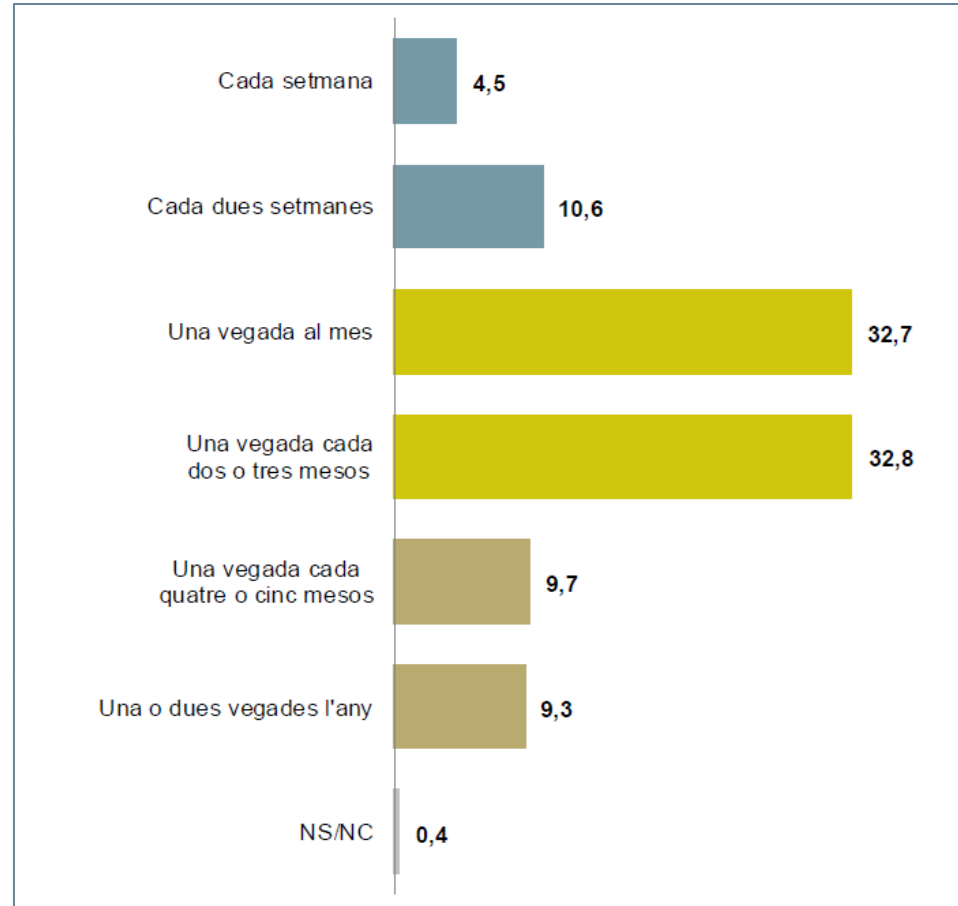
A tots els grups de població predominen els que han fet com a mínim una excursió durant l'any 2014. Tot i així, destaquen sobretot els que tenen un nivell d'estudis alt, catalanoparlants i els que tenen entre 30 i 59 anys

Segons característiques de la població catalana (%)

Freqüència de les sortides turístiques sense dormir fora del municipi de residència al llarg del 2014 -freqüència del fenomen excursionista-

Conjunt de la població catalana que va realitzar com a mínim una sortida turística sense dormir fora del seu municipi de residència (%)

D'entre els catalans que van fet alguna excursió l'any 2014, un 19,3% van tenir una freqüència molt esporàdica (d'una a tres vegades l'any)

En canvi, el 65,5% dels catalans que dur a terme alguna excursió, van fer d'entre una i tres al mes (d'entre 12 i 36 excursions l'any)

Un 4,5% dels catalans fan una sortida turística cada setmana, per tant, fan 52 sortides per any. Són el grup de major intensitat viatgera.

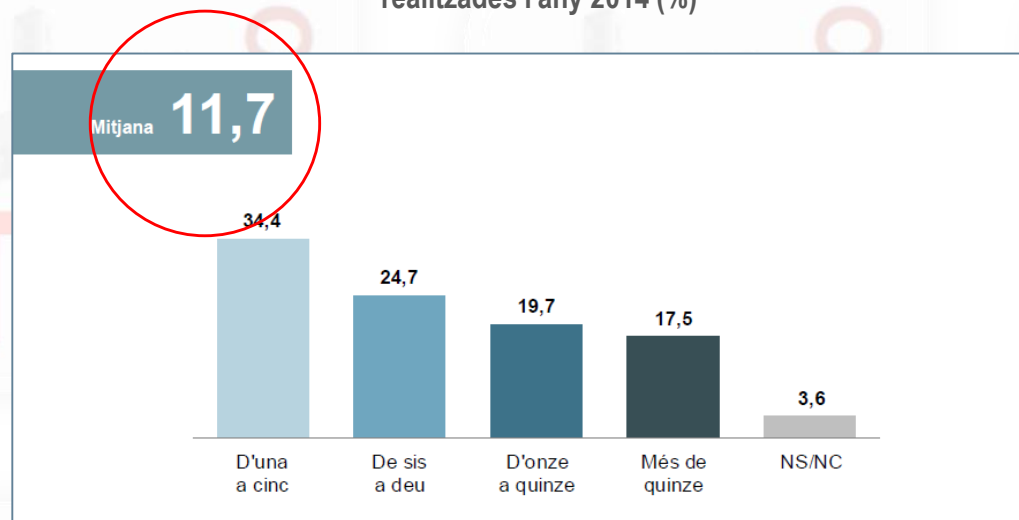
Nombre d'excursions realitzades concretament l'any 2014

La mitjana d'excursions realitzades pels catalans durant l'any 2014 va se de 11,7

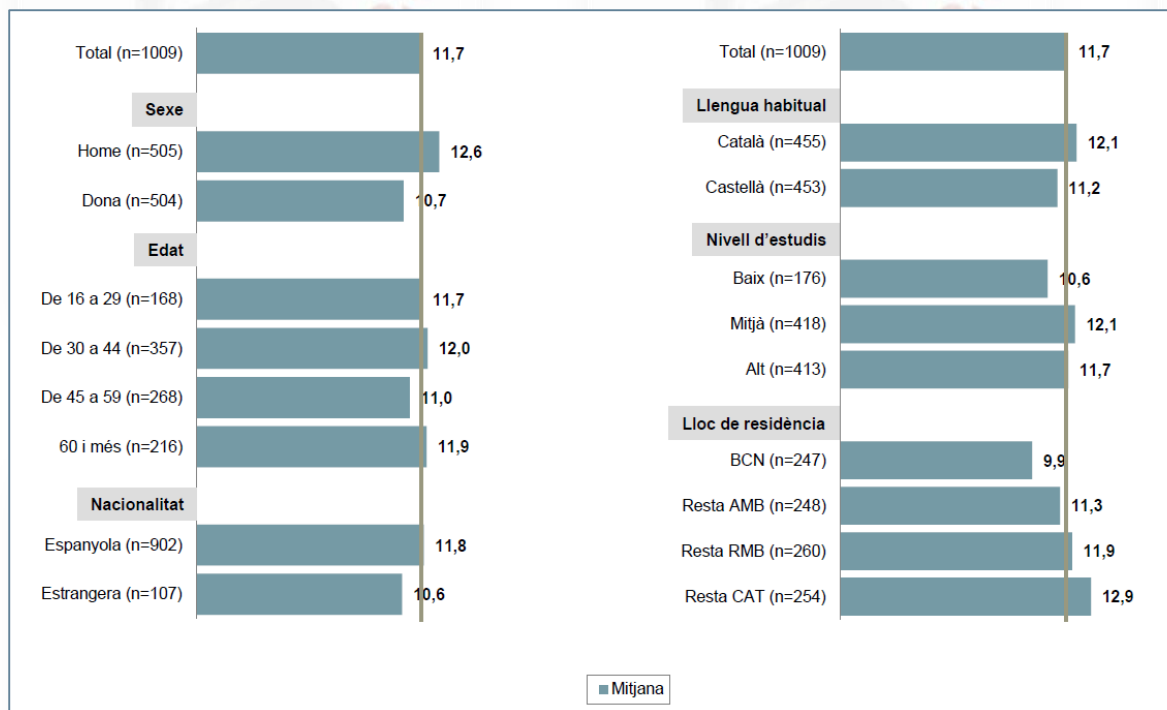
Relativament els que menys excursions van fer van ser els de Barcelona ciutat, en canvi els valors més alts es registren a la Catalunya no metropolitana

Els homes tendeixen a fer més excursions que les dones, en canvi per edats no s'observen diferències

Conjunt de la població catalana: nombre d'excursions realitzades l'any 2014 (%)

Segons característiques de la població catalana (%)

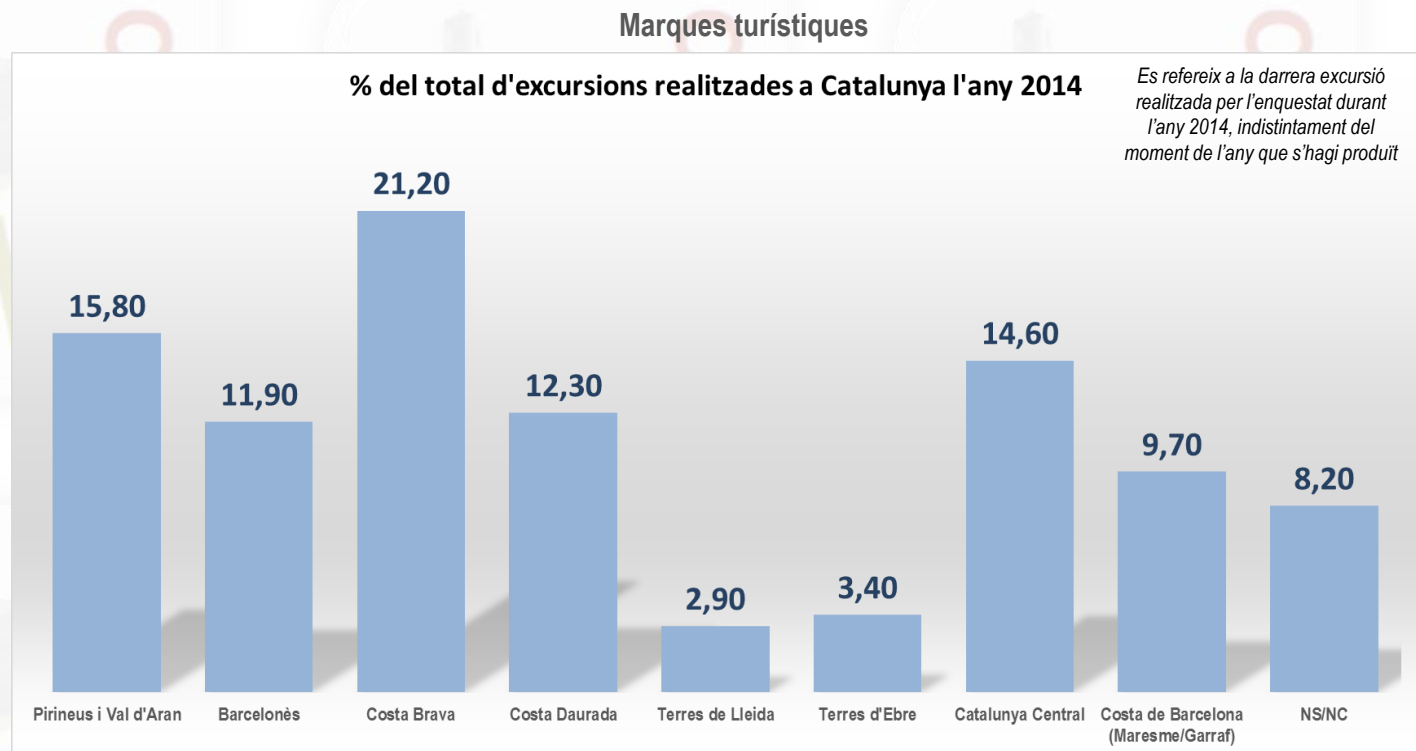
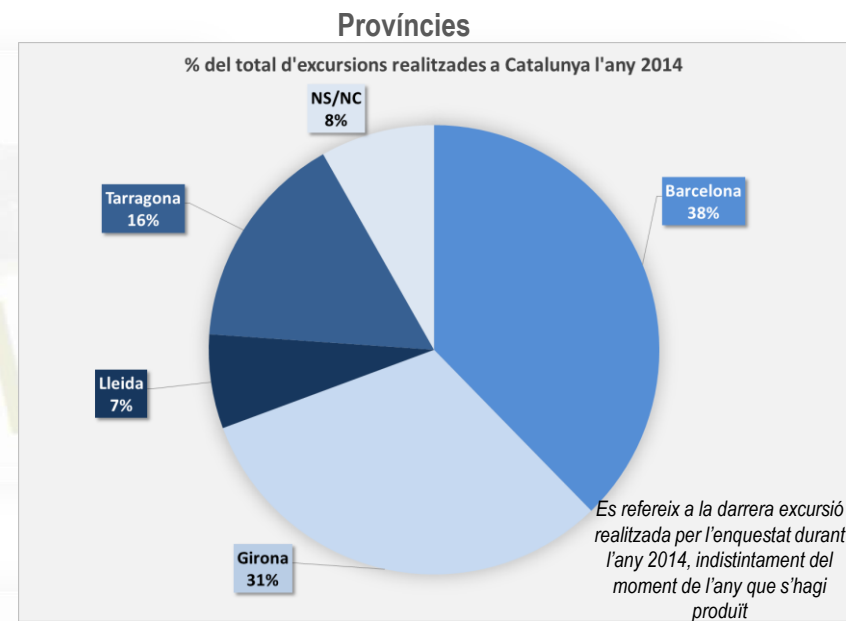

4 Darrera excursió durant el 2014: realitzada territorial. distribució

La província de Barcelona, amb el 38% de les excursions, i la de Girona, amb un 31%, concentren la major part de les desenvolupades al país

Per marques turístiques, destacava clarament la Costa Brava, amb un 21% de les excursions fetes, seguida per els Pirineus i la Val d'Aran, la Catalunya Central i la Costa Daurada

Cal anotar la importància del valor assolit pel Barcelonès (bàsicament Barcelona ciutat), que concentrava el 12% de les excursions fetes al país

Despesa dels excursionistes

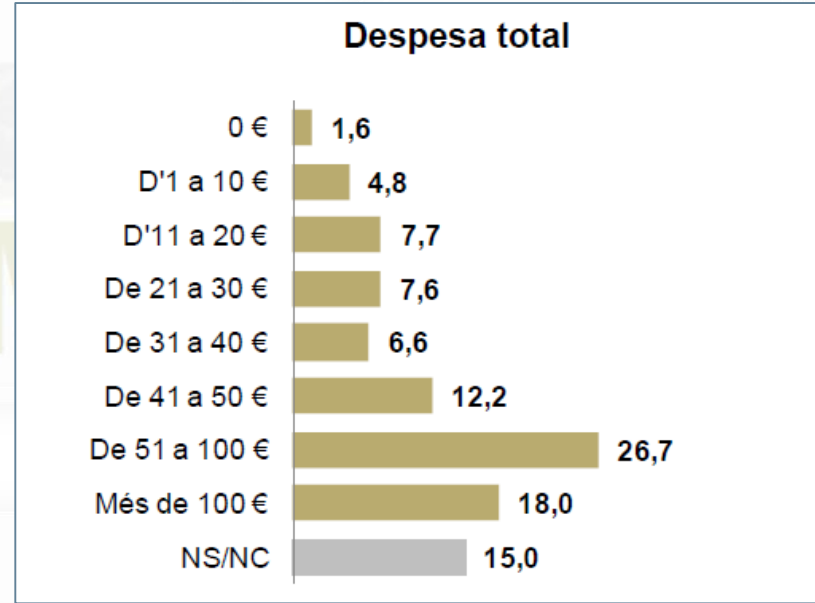
Es pot estimar en 1.957 milions d'euros els ingressos derivats de l'excursionisme turística a Catalunya

La despesa mitjana efectuada a Catalunya en la darrera escapada va ser 40,85 euros

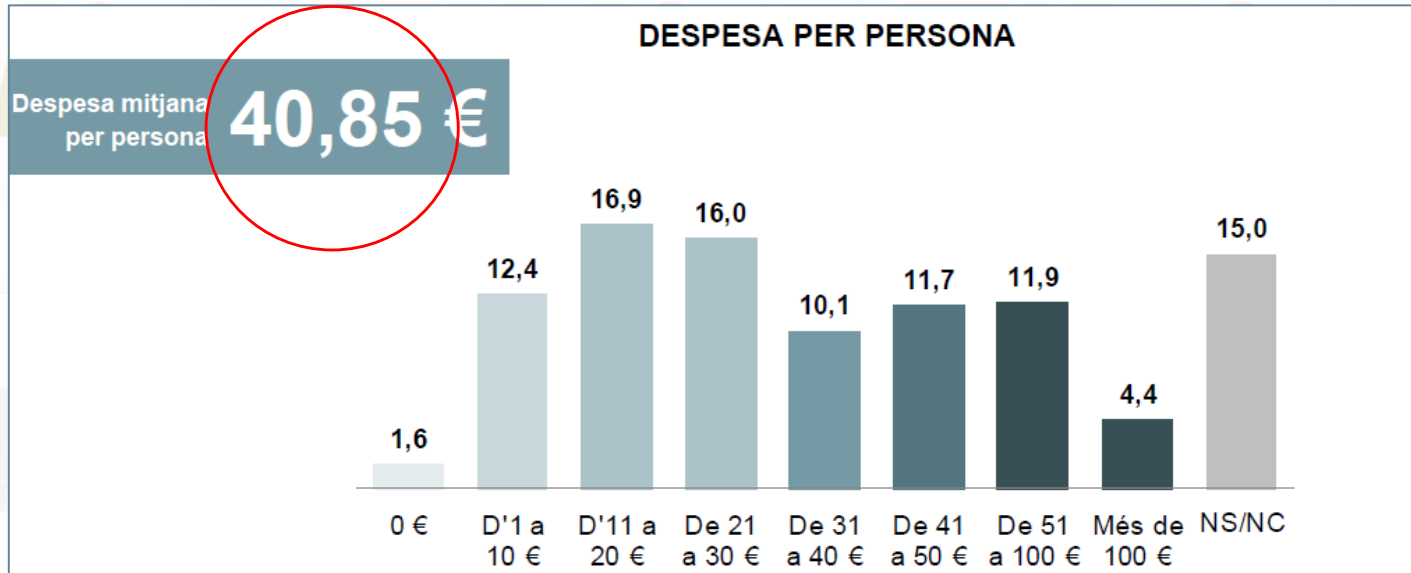
La meitat dels excursionistes va gastar menys de 30 euros per cap. En canvi, només el 4% va superar els 100 euros per càpita de despesa

La distància, la grandària de la població de destí, classe social i la motivació del viatge, són factors que expliquen la diversitat en la despesa mitjana per excursionista en el país

% d'excursionistes segons la despesa efectuada en total en el viatge en la seva darrera excursió

% d'excursionistes segons la despesa mitjana efectuada per persona en la seva darrera excursió

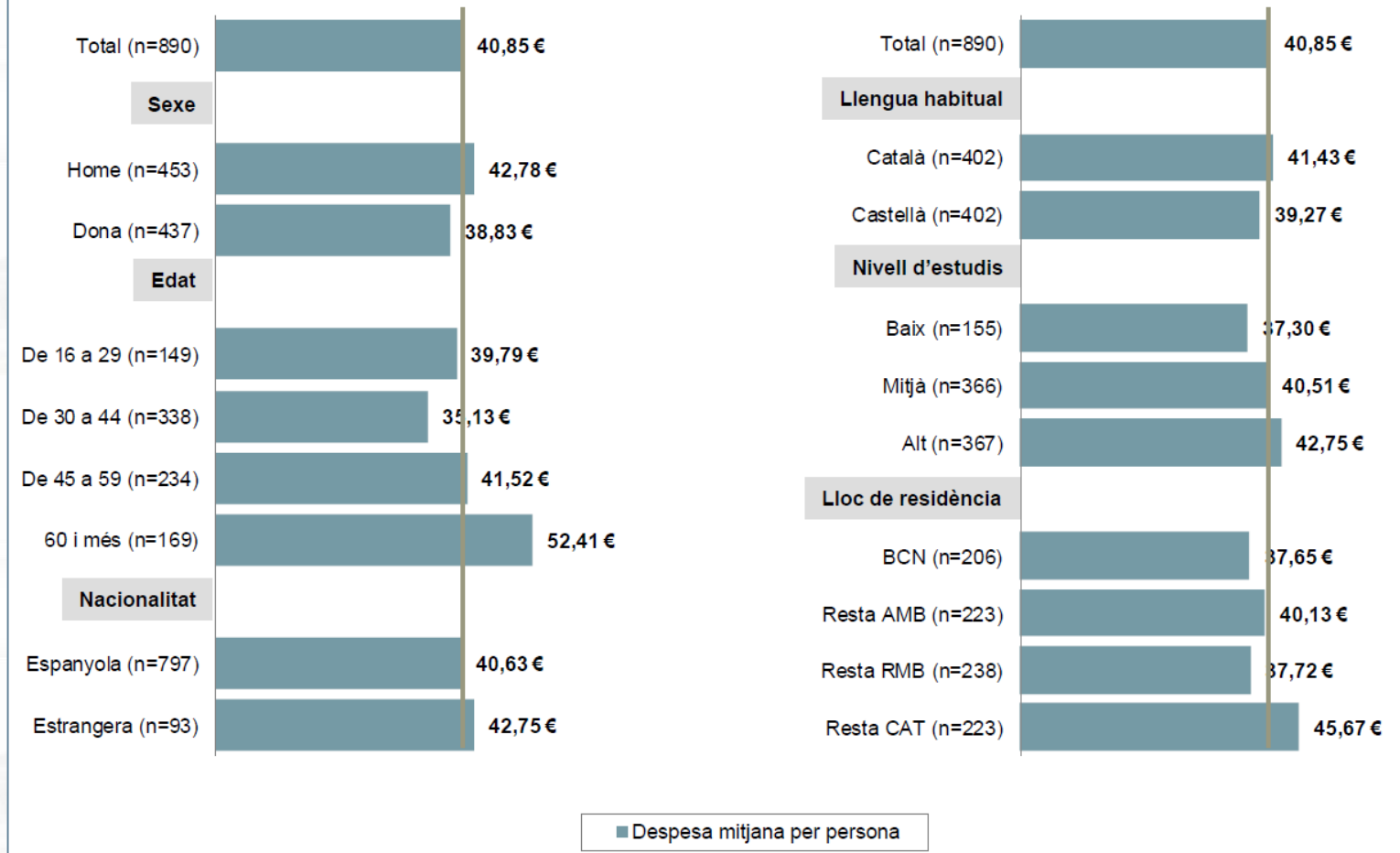
Despesa dels excursionistes segons característiques de la població excursionista

D'una banda, les dones gasten menys que els homes en aquest tipus de viatge turístic. I, d'una altra, les persones de més de 60 any són les que fan una despesa per càpita més elevada en relació als altres grups de població

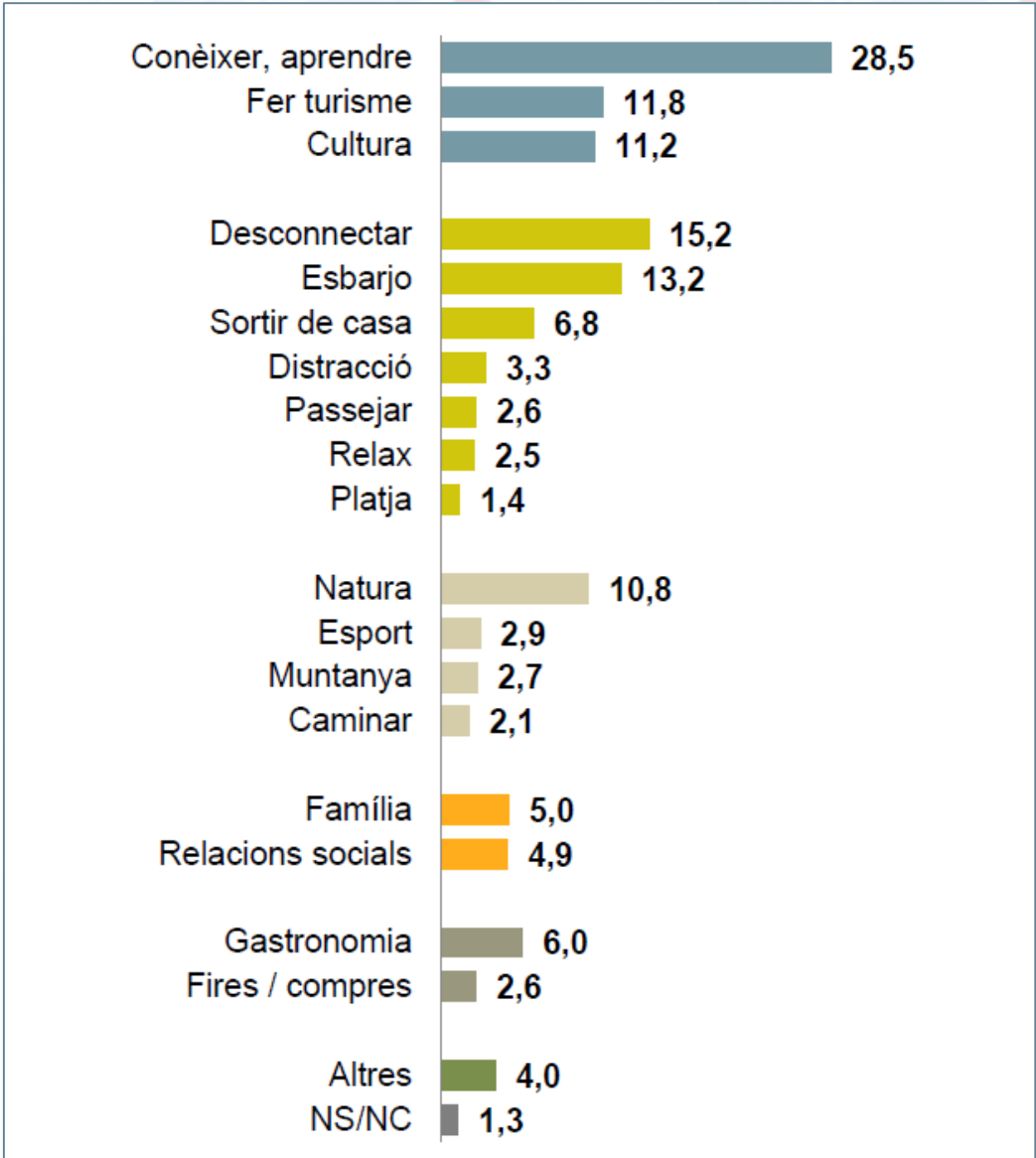
Els excursionistes amb estudis alts (universitaris o similars) gasten per càpita més que els altres tipus d'excursionistes

La població resident a Lleida, Tarragona, Girona i la Barcelona interior gasten per càpita més que els residents a Barcelona i a la regió metropolitana

DESPEsa PER PERSONA

Motivacions per dur a terme l'excursió d'un dia l'any 2014 (% sobre el total).

La principal motivació adduïda per desenvolupar una excursió d'un dia és "conèixer i aprendre"

Un segon grup de motivacions estan relacionades amb sortir de la rutina habitual de feina/estudis/lloc de residència

Cal tenir present les dates de l'enquesta (en mig de l'hivern), que pot condicionar la resposta especialment en el paper de la "platja" com a motivació. En tot cas, destaca la creixent importància del turisme relacionat amb la cultura, "la natura", la "gastronomia", i la "família i les relacions socials"

El turisme excursionista a Catalunya: una primera aproximació

El turisme de proximitat està creixent a Catalunya i cada cop és més complex (motivacions, protagonistes, temporalitat, mitjans de transport, forma de reserva, quantitat i tipologia de la despesa, territorialització, tots ells àmbits cada vegada més heterogenis). Una de les seves expressions és l'excursionisme (la sortida turística sense pernoctació).

Aquesta ha assolit una gran importància: l'any 2014 podria haver-se situat en 47,9 milions de viatges excursionistes realitzats pels catalans a Catalunya, el que suposà la generació d'uns 1.957 milions d'euros d'ingressos.

Aquesta forma de turisme, que de vegades no es visibilitza en les estadístiques oficials turístiques, té com es pot comprovar el seu impacte en les nostres ciutats i pobles, així com en determinats espais naturals. Un bon exemple seria la ciutat de Barcelona que durant l'any 2014 podria haver-se situat en un volum de 5,6 milions d'excursionistes catalans, els quals sumats als turistes i excursionistes estrangers, als turistes de la resta de Catalunya i d'Espanya, fan un volum molt elevat de visitants turístics (dormin o no a la ciutat). Aquest fet, i les seves heterogènies conseqüències i impactes, probablement explica el debat públic i mediàtic al voltant del turisme que està emergint a la ciutat de Barcelona. Aquesta situació, a escales diferents, també es reproduïx a altres indrets del país. Tot plegat ens ha de portar a parlar de la necessitat de conjuminar la potenciació del turisme amb la també imprescindible necessitat d'ordenar, gestionar i planificar el desenvolupament turístic.

Universitat de Lleida

Diputació de Lleida

Patronat de Turisme

Càtedra de Turisme d'Interior i de Muntanya